

SANACIJA ŠKODE, KI JO JE POVZROČILA VODNA UJMA LETA 1990 NA OBMOČJU ZGORNJE DRAVE

Janez Šeme*

UDK 627.51 (497.12 Drava) "1990"

Ujma 1. novembra 1990 je z razdiralno silo hudournih voda prizadela tudi del območja Zgornje Drave, predvsem jugozahodni del, to je območji Suhodolnice v občini Slovenj Gradec in Javorskega potoka v občini Ravne na Koroškem. Bolj lokalno in v manjšem obsegu so bili prizadeti tudi nekateri hudourniški pritoki Mislinje in Meže na sosednjih območjih.

Občina Slovenj Gradec

Ob visokih vodah 1. novembra 1990 so bile daleč največje poškodbe na Suhodolnici. V Podgorju je bilo razkopano več 100 m strug (slika 1). Odnoslo je daljši odsek lokalne ceste in most na cesti v dolino Velunje, poplavilo je veliko stanovanjskih hiš, zelo so bile prizadete kmetijske površine. Podobno stanje je bilo po vsej dolini. Škoda je bila večja na območju Druškovičeve žage, kjer je odneslo lesen jez in so hudourne vode pustile za sabo pravo razdejanje. Poleg večjega števila lokalnih zajed in zasutja profilov strug so bile obsežnejše poškodbe tudi na desnem pritoku Razbornica, predvsem na dveh odsekih.

Na drugih hudournikih je bila škoda na hudourniških strugah bolj lokalnega značaja in manj obsežna: na Jenini v Šmiklavžu, na Burčnici in na Kolarci, na Radušnici (Stari trg 190), na Mevlji (pri Mislinji), na Barbarskem potoku pri Slovenj Gradcu in drugod.

Po cenah decembra 1990 je bila škoda v občini Slovenj Gradec na podlagi popisov ocenjena na 12,9 milijona dinarjev, od tega samo na Suhodolnici na 10,2 milijona. (7 DIN = 1 DEM)

Sanacije

Po začetnih, interventnih ukrepanjih, ko smo predvsem odstranjevali material iz zasutih strug, smo v letih 1991, 1992 in 1993 načrtno odpravljali posledice škode v hudourniških strugah na najbolj poškodovanih odsekih. Največ na Suhodolnici v Podgorju in gorvodno do Suhega dola (slika 2), delno pa tudi na Burčnici s Kolarico. S sredstvi za redno vzdrževanje hudournikov pa smo delno sanirali poškodbe na Mevlji in na Radušnici. Predvidevamo, da bomo na Barbarskem potoku vsaj nekatere večje poškodbe sanirali v naslednjih letih.

Na Suhodolnici v Podgorju smo 290 m struge uredili z zidovi iz kamna v betonu in z oblogami iz kamna, dno struge pa ustalili s pragovi. Gorvodno od Podgorja smo urejali strugo na dvanajstih odsekih, večje ureditve so bile izvedene na območju gostilne Kovač nad Podgorjem

(280 m) in na območju Druškovičeve žage (120 m). Na krajših odsekih smo strugo Suhodolnice urejali pri gasilskem domu (61 m), pri plazu nad Kovačem (53 m), nad Vravarjem (70 m), dolvodno od hiše Podgorje 130 (65 m), pri zgornjem vodovodnem zajetju, na dveh odsekih na pritoku Razbornica in drugod. Na območju Jenine smo izvedli krajšo sanacijo pri lokalnem mostu, na Burčnici smo uredili širše območje sotočja s Kolarico na dolžini okrog 300 m, na Radušnici smo obnovili porušeni jez nekdanjega mlina pri hiši Stari trg 190 in uredili 89 m struge na dolvodnem odseku, na Mevlji pa smo za preprečitev globinske erozije zgradili pet ustalitvenih pragov.

Skupni stroški sanacijskih ukrepov na območju Suhodolnice so se gibal v okviru višine ocenjene škode, to je okrog 10,2 milijona dinarjev.

Občina Ravne na Koroškem

Po visokih vodah 1. novembra 1990 je bilo v povodju Javorskega potoka katastrofalno stanje. Od Črne proti Drolu je bila zasuta struga in poplavljen pribrežna zemljišča in delno tudi ceste, nastale so tudi večje zajede, ogroženih in celo uničenih je bilo več stanovanjskih hiš in poslopij (slika 3). Od Drola gorvodno je bila struga na dolžini več sto metrov zasuta z naplavinami, cesta pa na več odsekih razdrta in odplavljena.

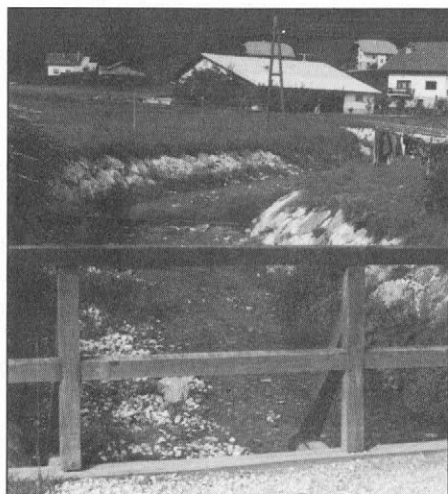
Najhuje pa je bilo prizadeto območje Kramarice. Ob sotočju z Javorskim potokom je bila delno porušena stanovanjska hiša pri Drolu, odplavilo je tudi dostopno cesto v dolino Kramarice ob levem bregu Javorskega potoka. Dostop v dolino Kramarice je bil možen le peš. Posebno težaven in tudi nevaren je bil prehod prek večjega plazu-udora pobočja. K sreči ni prišlo do zajezitve struge. V srednjem delu (Per-

Slika 1. Podgorje – nad 10 m dolga zajeda Suhodolnice v kulturno zemljišče. (Foto: Z. Fujs).

Figure 1. Podgorje – above the 10 m long notch on the Suhodolnica where the land was washed away. (Photo: Z. Fujs).

* Podjetje za urejanje hudournikov, Hajdrihova 28, Ljubljana.

Slika 2. Podgorje – po ujmi urejena struga Suhodolnice. Kljub bližnji neugodni izkušnji je les ponovno naložen v dosegu že nizkih visokih vod. (Foto: F. Fujs).

Figure 2. Podgorje – after restoration of the river-bed of the Suhodolnica. In spite of recent bad experiences the wood was again placed below the level of the lower high water mark. (Photo: Z. Fujs).

Slika 3. Javorski potok. Drolovo domačijo so po neurju morali porušiti. (Foto: arhiv KS Črna).

Figure 3. Javorski potok. The Drol farmstead had to be pulled down after the storm. (Photo: KS ČRNA archive).

hanija) so bile struge zasute, brežine erodirane, ceste na mnogih odsekih razdrte in odplavljene ali zasute, mostovi poškodovani ali celo odplavljeni. Močna erozija je bila na številnih pritokih Kramarice, najbolj intenzivna na Andrčevem potoku in Goltnikovem potoku.

Poškodbe so bile tudi na sosednjih hudournikih: na Bistri z Vrtačnikovim potokom, na Jazbinskem potoku in drugih. Tu so bile poškodbe manjše, na krajših odsekih in jih do sedaj še nismo sanirali, razen odpiranja pretočnih profilov.

Po cenah decembra 1990 je bila škoda na hudournikih v občini Ravne na Koroškem na podlagi popisov ocenjena na 20,2 milijona dinarjev, od tega 10,8 milijona dinarjev na Javorskem potoku, 8,5 milijona

dinarjev na Kramarici s pritoki in 0,9 milijona dinarjev na preostalih hudournikih.

Sanacije

Pri intervencijah smo sodelovali od prvih dni, strokovno in operativno. Najprej smo odpirali struge in usmerjali hudournne vode nazaj v korita na odsekih, kjer je bilo potrebno vzpostavljati prevoznost cest, oziroma jih celo zgraditi na novo, ali zgraditi začasne premostitve itd. Nato smo odpirali pretočne profile strug na ostalih odsekih. Ko so bili programi in projekti pripravljeni, pa smo pričeli s posameznimi načrtnimi in sistematičnimi sanacijami in ureditvami.

Na Javorskem potoku od Črne do Drola smo urejali strugo predvsem na naslednjih odsekih: za avtobusno postajo v Črni (80 m), pod Pušnikom (140 m), pri hišah Sp. Javorje 19 a in 19 b (65 m), pod avtoodpadom (210 m), pod Drolom (170 m) in pri Drolu (250 m) (slika 4).

Na Javorskem potoku od Drola gorvodno smo največje sanacije izvajali na odseku od Fiksarja do Komprija v skupni dolžini 800 m. V zgornjem teku, dolvodno od sotočja Apatovega in Lopatovega grabna, pa smo zgradili 4,5 m visoko zaplavno pregrado.

Na Kramarici s pritoki smo izvajali sanacijska in ureditvena dela predvsem na odseku od sotočja z Andrčevim potokom do sotočja s Prevalnikovim potokom na skupni dolžini 515 m. Na tem območju smo poleg obrežnih zavarovanj zgradili tudi 25 ustalitvenih pragov ter osem ustalitveno-zaplavni pragov in pregrad: pri Lukaču (2,30 m višine), pod Prevalnikovim potokom (4,60 m), nad Grabnarjem (dve po 1,90 m), na Goltnikovem potoku pri seniku (1,60 m in 3,60 m) in pod gozdno cesto (5,50 m) ter na Andrčevem potoku (4,60 m).

Saniranje poškodb na območjih Javorskega potoka in Kramarice ter njunih

pritokov je zahtevalo okrog 20 milijonov dinarjev.

V prihodnjih letih bo treba urediti nekatere odseke Javorskega potoka zaradi predvidenega nadaljevanja obnove ceste ob Javorskem potoku (proti Slemenu), predvsem pa nadaljevati izgradnjo ustalitveno-zaplavni objektov (pragov in pregrad) na pritokih Kramarice.

Projektna dokumentacija. Arhiv PUH, 1973-1993

Janez Šeme

Restoration measures after the flood 1990 in the torrential part of the upper drava valley

The drainage channels near Slovenj Gradec and Ravne na Koroškem were very seriously damaged during the catastrophe in November 1990. The damage in the of Suhodolnica drainage channels was estimated at 12.9 m DIN, in the Javorski potok drainage channels at Kramarica up to 20.2 m DIN (31.12.1990). Systematic anti-erosion measures were realized soon after the intermediate intervention. The restoration works in the Javorski potok basin have cost 20.0 m DIN, in the Suhodolnica basin 10.2 m DIN.

It is necessary to continue with anti-erosion measures to ensure safer living conditions.

Slika 4. Ureditve Javorskega potoka leto po ujmi. (Foto: Z. Fujs).

Figure 4. The restored Javorski potok one year after the damage. (Photo: Z. Fujs).